

**Vypořádání připomínek k záměru Českého telekomunikačního úřadu udělit přiděl
rádiových kmitočtů v kmitočtovém pásmu 880–915 / 925–960 MHz a 1710–1785 /
/ 1805–1880 MHz podle § 20 odst. 5 zákona o elektronických komunikacích**

**Vyjádření znalce ke znaleckému posudku č. 7-2/2015
znalce PhDr. Pavla Vacka, Ph.D.,
který byl přílohou připomínek, stanovisek a názorů společnosti
Vodafone Czech Republic a.s.**

Znalecký posudek č. 7-2/2015 znalce PhDr. Pavla Vacka, Ph.D., který byl přílohou připomínek, stanovisek a názorů společnosti Vodafone Czech Republic a.s. (dále pak Posudek Vodafone) byl zpracován jako vyjádření jiného znalce k posudku Znaleckého ústavu FEL ČVUT. Cílem tohoto posudku nebylo vypracování vlastního odhadu ceny, pouze kritika Posudku ČVUT. Lze souhlasit s většinou textu uvedené v první části Posudku Vodafone až do bodu č. 4. Od bodu 4.1 s ním však souhlasit nelze. V následujícím textu je vyjádření Znalce ČVUT k jednotlivým vybraným připomínkám, které Znalec ČVUT pokládá za důležité vysvětlit a ke kterým chce zaujmout stanovisko.

Pozn. ke způsobu redigování textu Vyjádření:

- Černý text psaný stojatým písmem v uvozovkách je citací vybraného textu z Posudku Vodafone, ke kterému se Znalec ČVUT vyjadřuje.
- Černý text kurzívou (bez uvozek) je vystižení podstaty připomínky v posudku Dr. Vacka. Text není citován celý z důvodu úspory místa a času.
- Modře jsou psány reakce Znalce ČVUT k připomínkám v Posudku Vodafone

Ke straně 16, článek 47 Posudku Vodafone:

„Znalec ČVUT měl shromáždit dostupná data, analyzovat je a použít srovnávací metodu byť jen jako podpůrnou metodu k metodě výnosové, kterou ve svém posudku aplikoval. Je možné, že detailní analýza případů z České republiky a ze zahraničí by prokázala, že relevantní srovnání není skutečně možné z určitých důvodů provést. Je však třeba v takovém případě detailně doložit, z jakých specifických důvodů nebylo možné srovnání provést. Závěr o nepoužitelnosti srovnávací metody by tedy měl být podložen daleko důkladněji, než jak je uvedeno v Posudku ČVUT.“

Je možno připustit, že Znalec měl více zdůvodnit fakt, že se srovnávací metodou blíže nezabýval. Na základě provedeného průzkumu by srovnávací metoda vedla k podobným výsledkům, jako byly výsledky uvedené v Posudku.

Pokud vypočteme hodnotu ceny 1 MHz spektra na obyvatele (populaci) a rok dle vzorce uvedeného v Posudku Vodafone, vychází z Posudku ČVUT s koeficientem $k_a = 1$ ceny pásem pro rok 2016 následovně:

- 800 MHz: 0,44 €/MHz/rok/obyvatel;
- 900 MHz: 0,35 €/MHz/rok/obyvatel;
- 1 800 MHz: 0,07 €/MHz/rok/obyvatel;
- 2 100 MHz: 0,05 €/MHz/rok/obyvatel;
- 2 600 MHz: 0,03 €/MHz/rok/obyvatel;

za předpokladu počtu obyvatel ve výši 10 milionů a směnného kursu 27,5 Kč/€.

Hodnoty tohoto ukazatele v jiných případech uváděných v Posudku Vodafone

- aukce v ČR v roce 2013 za pásmo 800 MHz:
 - T-M: 0,39 €/MHz/rok/obyvatel;
 - O2: 0,41 €/MHz/rok/obyvatel;
 - Vf: 0,46 €/MHz/rok/obyvatel.

- V Austrálii 800 MHz pouze 1,59 Kč/MHz/rok/obyvatel (0,06 €/MHz/rok/obyvatel); v Posudku ČVUT 4,36 Kč/MHz/rok/obyvatel!
- V Itálii byla cena dosažená aukcí v 800 MHz dokonce 30x nižší (0,41 Kč/MHz/rok/obyvatel, tedy 0,015 €/MHz/rok/obyvatel) než v Posudku ČVUT!

Zdá se tedy, že zpracovatel Posudku Vodafone zřejmě nevybral dostatečně „srovnatelné“ případy, jak sám radí Znalcům z ČVUT.

„Srovnatelné případy“ se totiž poměrně obtížně hledají, protože nikde, pokud je nám známo, nemuseli řešit problém s rozdílnou délkou přidělu obdobných kmitočtů pro různé subjekty v konkurenčním postavení tak, jak to musel řešit Znalec ČVUT.

Ke kapitole 4, body 48 a 49 Posudku Vodafone

Zde je vytýkáno, že posudek ČVUT nerozlišuje tři koncepce přístupu ke stanovení spektra:

- objektivní** (tedy výpočet tržní hodnoty výnosovou metodou jako průměr trhu = postup zvolený v Posudku ČVUT, nebo výpočet srovnávací metodou s využitím výsledných cen aukcí v podobných případech)
- subjektivní** tedy výpočet z pohledu konkrétního operátora (v podstatě jako jeho nejvyšší nabídku ceny za uvažované pásmo, tedy maximální hranici, přes kterou by operátor v aukci nešel)
- AIP**, tzn. cenu stanovenou regulátorem, kde regulátor vezme cenu tržní a upraví ji dle cílů, které chce sledovat.

Posudek Vodafone vytýká, že není zřejmé, jak Znalec ČVUT k ocenění přistoupil, protože je to kombinace všech přístupů, a tím je nepřezkoumatelný.

Lze souhlasit s tím, že koncepce ocenění v Posudku není explicitně vyjádřena. Pochopitelně se jedná o metodu AIP, která vychází z ceny spektra vypočtené výnosovou metodou (resp. nákladů příležitosti) přes všechny operátory, tj. **objektivní**. Je zřejmé, že cena dosažená aukcí (subjektivní) by mohla být vyšší, protože by byla výsledkem předpokladů, tedy prognózy volného CF a z něho vypočteného NPV nejúspěšnějším, či spíše **nejodvážnějším operátorem**. S předpokladem vyššího NPV totiž roste i riziko, že tohoto předpokládaného NPV nebude dosaženo.

Zjišťovat individuální cenu, tj. cenu marginální, cenu dosažitelnou aukcí, cenu, kterou by zvítězil nejlepší či nejodvážnější operátor však **nebylo úkolem znalce ČVUT**. Jeho úkolem bylo ocenit spektrum objektivně, tedy zjistit určitou střední hodnotu, přes všechny operátory, která bude poté navíc ještě upravena regulatorními cíli. Regulátor nemá totiž v úmyslu odčerpávat prostředky operátorů v procesu prodlužování práv v situaci, kdy se příjmy i zisky mobilních operátorů snižují, i když by to bylo zájmem naplnění příjmových cílů státního rozpočtu. Záměrem regulátora je naopak ponechat tyto prostředky operátorům pro rozšíření investic do infrastruktury a dalších zlepšení služeb pro koncové uživatele.

Dále se pak Posudek Vodafone obsáhle zabývá (v části 4.1 od (50) do 4.2 (67)) *netransparentností výpočtu koeficientu k_a* .

Výpočet k_a respektuje **jasně identifikovanou tržní výhodu** T-M vůči soutěžiteli O2 v délce 9 let, která byla Znalcem oceněna a rozdíl ocenění Přidělu O2 a T-M byl základem jeho výpočtu, jak je vysvětleno ve vypořádání připomínek operátorů. Znalec ČVUT seznal, že bude vhodné doplnit Posudek formou Dodatku ke znaleckému posudku o zpřesněný výpočet k_a na základě dodatečně získaných dat o provozu v mobilních sítích českých operátorů za rok 2014.

K bodu (68) a na str. 25

Zde je posudku ČVUT vytýkán nerealisticky vysoký pokles provozních výdajů ve střední variantě. Pokles skoro o třetinu do roku 2025 je prý příliš vysoký v situaci, kdy možnosti pro snižování výdajů jsou již omezené

Znalec ČVUT vycházel z průměrného tempa poklesu provozních výdajů v posledních letech do roku 2013, který ovšem pochopitelně v budoucím CF zpomalil. Ve střední variantě nesnižoval ani osobní náklady na jednoho zaměstnance, pouze mírně snižoval počet zaměstnanců, což lze vzhledem k vyšší efektivitě obsluhy koncových zákazníků a nižším nárokům na servis zařízení sítě připustit.

Pokud by provozní výdaje neklesaly předpokládaným způsobem, ale pomaleji, bylo by výsledné NPV nižší, a tím i nižší základ pro platbu O2 za prodloužení přidělu. To považuje Znalec za nepravděpodobné.

K bodu (68) b Posudku Vodafone str. 25

Výtka směřuje k nízké úrovni investic, kdy je poukázáno na chybu v posudku v uvedení nižší hodnoty investic společnosti Vodafone.

Investiční výdaje společnosti Vodafone byly v Posudku Znalce ČVUT skutečně podhodnoceny. Toto nedopatření se Znalec ČVUT rozhodl napravit v Doplnku k Posudku, kde opravil údaje o investicích společnosti Vodafone v minulosti a s využitím nejnověji zveřejněných dat z výročních zpráv společností O2 a T-M za rok 2014 namodeloval průběh předpokládaných investičních výdajů ve sledovaném budoucím období tak, aby více zohlednil průběh investičního cyklu. **Vyhověl tak této připomínce.**

Nově namodelované investiční výdaje v podstatě neovlivní NPV vysoké varianty prognózy, u střední varianty je NPV jen nepatrně nižší (řádově 10%), největší vliv mají nově modelované investice na NPV nízké varianty prognózy (snížení o třetinu). Vzhledem k tomu, že Znalec ČVUT doporučuje výsledky střední varianty prognózy jako nejpravděpodobnější a považuje je za základ pro ocenění, bude zjištěná cena pásem oproti Posudku jen **mírně nižší**.

K bodu (68) c Posudku Vodafone str. 25

Nerealistická projekce tržeb. Tržby nebudou klesat tak rychle, jak je uvedeno v Posudku. Např. projekce ARPU společnosti Vodafone dle obrázků č.3 a 4 v Posudku ČVUT nelze v roce 2016 odlišit od nuly.

Obrázky 3 a 4 jsou skutečně pouze matematickou aproximací dosavadních trendů a v uvažované prognóze jsou tyto trendy pochopitelně zmírněny. Pro extrapolaci v těchto obrázcích byly metodou nejmenších čtverců vypočteny konstanty polynomu příslušného stupně s maximálně dosažitelným korelačním koeficientem, tedy s co **nejkvalitnějším vyrovnáním dosavadního průběhu**. Tyto obrázky vyjadřují, že pokud by tržby a ARPU probíhaly dle dosavadních trendů, celý sektor mobilních komunikací se dostane kolem roku 2020 do krize. Tato krize je modelována v nízké variantě prognózy. Znalec však bral za základ výsledky střední varianty prognózy, které byly více než dvakrát vyšší než výsledky nízké varianty.

Klesání ARPU se však podle nejnovějších výsledků za rok 2014 u mobilních operátorů T-M a O2 překvapivě ještě zrychlilo! Tyto výsledky ještě Znalec k dispozici neměl, poslední údaje měl pouze za rok 2013.

Zatímco ve střední variantě prognózy Znalec uvažuje s méně než desetiprocentním meziročním poklesem ARPU, pokles ARPU z roku 2013 na rok 2014 byl u O2 12% a u T-M dokonce více než 16 %.

Předpokládáme, že se tento trend změní v roce 2015, který je prvním rokem konjunktury českého hospodářství po poklesech a stagnaci v minulých letech. V prognóze tržeb Znalecký ústav FEL ČVUT nemohl pokles ARPU nadměrně snižovat, správnost tohoto postupu **potvrzují i nové oficiálně známé výsledky**, které svědčí o prohlubujícím se poklesu.

Ke kapitole 6, články (69) a (70) Posudku Vodafone:

Znalec ČVUT se zásadně ohrazuje proti závěrům učiněným v této pasáži, kde se praví:

- a) „Znalec ČVUT dostatečně nezdůvodnil údajnou nepoužitelnost standardní srovnávací metody pro stanovení hodnoty Spektra“.

Znalec ČVUT je toho názoru, že nepoužitelnost srovnávací metody je v posudku zdůvodněna dostatečně a zpracovatel Posudku Vodafone nenašel jediný srovnatelný případ, kromě případu aukce kmitočtů v ČR z roku 2013, s nimiž výsledky z Posudku Znalce ČVUT dobře korespondují.

- b) „Znalec ČVUT se nesprávně a bez výslovného zadání zabýval otázkou korekce hodnoty Spektra s cílem zohlednit blíže nespecifikovanou konkurenční nevýhodu společnosti O2 plynoucí z nestejně dlouhého přidělu kmitočtů ve srovnání se společností T-Mobile“.

Znalec ČVUT rozdílnou délkou práva používat kmitočty musel vzít v potaz, a to na základě bodu d) zadání: „*Specifika oceňovaného spektra z hlediska hospodářské soutěže na mobilním trhu z hlediska jeho rozsahu, stávajícímu využití i času, ve které se bude přidělovat a době na kterou se bude přidělovat*“

Znalec ČVUT konkurenční výhodu T-M vůči O2 specifikoval dostatečně a určil ji v trvání 9 let ve shodě s datem konce platnosti Přídělu O2 (počátek 2016) a datem konce platnosti přidělu T-M (konec 2024).

Znalec ČVUT ve svém Posudku doložil, že časový interval (okamžik počátku a konce platnosti Přídělu) je důležitou okolností, která má **zásadní vliv na ocenění** tohoto Přídělu. Je zřejmé, že Příděl udělovaný na kratší dobu, např. na 5 let bude mít zcela jistě nižší hodnotu stanovenou výpočtem či aukcí než Příděl udělovaný na dobu např. 10 let a ten nižší než na dobu 15 let atd. Hodnota Přídělu s jeho časovou délkou nestoupá lineárně, ale degresivně a konverguje k určité hodnotě pro Příděl udělovaný na dobu neurčitou (nekonečno), danou výší uvažovaného diskontu. Důležitý je i **okamžik počátku Přídělu** s ohledem na měnící se hospodářskou situaci operátorů a vývoj trhu mobilních komunikací. Je zřejmé, že Příděl oceňovaný (anebo dražený) v roce 2007 by vykázal vyšší hodnotu než Příděl oceňovaný v roce 2015 a ten pravděpodobně opět vyšší než Příděl oceňovaný v roce 2020.

- c) Znalec ČVUT pro ocenění Spektra pro účely prodloužení přidělu společnosti O2 použil korekční koeficient k_a , který stanovil nepřezkoumatelným způsobem.

Znalec ČVUT konstatuje, že pokud jde o problematiku koeficientu k_a , zpřesnil jeho výpočet v rámci zpracování Doplnku Posudku na základě aktuálně nově dostupných dat, která si vyžádal od ČTÚ.

- (70) S ohledem na výše uvedené skutečnosti a závěry dovozují, že Posudek ČVUT je pro účely záměru Českého telekomunikačního úřadu udělit přiděl rádiových kmitočtů v kmitočtovém pásmu 880–915 / 925–960 MHz a 1710–1785 / 1805–1880 MHz podle Zákona o elektronických komunikacích nepoužitelný.

Znalec ČVUT se ohrazuje proti dovození, že jeho Posudek je pro výše zmíněné účely nepoužitelný, protože zásadní výtkou proti použití koeficientu k_a se týká nepřezkoumatelnosti stanovení hodnoty, nikoliv věcné správnosti jeho výpočtu. Zpracovatel Posudku Vodafone pouze nebyl schopen správnost jeho výpočtu přezkoumat, nikoliv odvodit nesprávnost výpočtu, když tento výpočet neznal a neuměl si jej odvodit z údajů v Posudku uvedených.